

Sygn. akt V CZ 120/06

POSTANOWIENIE

Dnia 16 lutego 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

w sprawie z powództwa "G." Spółki z o.o.

przeciwko Gminnej Spółce Wodnej z/s w B.

o ustalenie i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 16 lutego 2007 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego

w [...]

z dnia 24 października 2006 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie pozostawiając Sądowi
Apelacyjnemu orzeczenie o kosztach postępowania
zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w
sprawie.**

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 24 października 2006 r. Sąd Apelacyjny odrzucił apelację strony pozwanej z powodu nieuiszczenia opłaty. Stwierdził, że złożony wraz z apelacją wniosek o zwolnienie strony pozwanej od kosztów sądowych został prawomocnie oddalony w wyniku oddalenia przez Sąd drugiej instancji zażalenia na postanowienie Sądu pierwszej instancji oddalające ten wniosek. Odpis postanowienia Sądu drugiej instancji został doręczony pełnomocnikowi strony pozwanej - radcy prawnemu w dniu 15 września 2006 r. i zdaniem Sądu Apelacyjnego, powinien on w terminie tygodniowym od tej daty uiścić bez wezwania opłatę od apelacji, a skoro tego nie uczynił apelacja podlegała odrzuceniu na podstawie art. 130² § 3 k.p.c. Wystosowane przez Sąd do pełnomocnika wezwanie do uiszczenia opłaty, doręczone mu w dniu 28 września 2006 r., było błędne i nie wywołało skutku procesowego, a zatem opłata uiszczona w dniu 2 października 2006 r., w terminie tygodniowym od doręczenia wezwania jest spóźniona.

W zażaleniu na powyższe postanowienie pełnomocnik strony pozwanej zarzucił naruszenie art. 130² § 3 i art. 130 k.p.c. i wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz zasądzenie na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zajęтым w postanowieniach z dnia 6 października 2006r. V CZ 66/06 i z dnia 7 listopada 2006 r. I CZ 69/06 oraz w uchwałach z dnia 13 października 2006 r. III CZP 75/06 i z dnia 28 listopada 2006 r. III CZP 98/06 (jeszcze nie publ.) – w razie oddalenia zawartego w apelacji wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych przewodniczący wzywa do uiszczenia opłaty należnej od apelacji także wtedy, gdy wniósł ją adwokat (lub radca prawny). Wynika to z faktu, że, jak wskazał Sąd Najwyższy, złożenie przed lub wraz

z pismem wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych wstrzymuje termin do ich uiszczenia i uchyla obowiązek fiskalny do czasu rozstrzygnięcia wniosku. Także na gruncie ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r., Nr 9, poz. 88 ze zm.), przewidującej w art. 15 taki sam obowiązek jak obecnie w art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) stanowiącym, że opłatę należy uiścić przy wniesieniu do sądu pisma podlegającego opłacie, w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmowano, że zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powoduje odsunięcie w czasie obowiązku uiszczenia opłaty sądowej (na przykład uchwała z dnia 26 lutego 1976 r. III CZP 11/76, OSNC 1976/7-8/162). Stanowisko to należy podzielić także na gruncie obecnej regulacji prawnej dotyczącej kosztów sądowych.

Problem skutków prawomocnego oddalenia wniosku o zwolnienie od opłat od pisma złożonego przez zawodowego pełnomocnika, który był zobowiązany do ich uiszczenia bez wezwania sądu, rozważany już był na tle art. 17 u.k.s.c., który także przewidywał odrzucenie wprost, bez wzywania do uiszczenia opłaty, środka zaskarżenia wnoszonego przez adwokata lub radcę prawnego i podlegającego opłacie stałej. Stanowił zatem odpowiednik art. 130² § 3 k.p.c. o mniejszym jedynie zakresie przedmiotowym. W doktrynie i orzecznictwie przyjmowano jednolicie, że rygor odrzucenia środka odwoławczego ma zastosowanie jedynie wówczas, gdy adwokat wnosi pismo podlegające opłacie stałej, nie odnosi się natomiast do sytuacji, gdy wraz z tym pismem zgłasza wniosek o zwolnienie od opłaty, co wstrzymuje obowiązek jej uiszczenia do czasu prawomocnego rozpoznania wniosku. Sąd Najwyższy podkreślił, że przepis o charakterze wyjątkowym, jakim był art. 17 u.k.s.c., nie może być wykładany rozszerzająco i stosowany do sytuacji nim nie objętych, a więc do sytuacji, gdy w związku ze złożeniem wniosku o zwolnienie od opłat, wniesiony środek odwoławczy nie może być uznany za „pismo podlegające opłacie stałej”, w rozumieniu tego przepisu. Sąd Najwyższy odrzucił jednocześnie możliwość uznania, że doręczenie prawomocnego postanowienia odmawiającego zwolnienia od kosztów sądowych zastępuje wezwanie do zapłaty tych kosztów i stwierdził, że w omawianej sytuacji mają zastosowanie zasady ogólne i przepisy nakazujące wezwanie pełnomocnika do uiszczenia opłaty

(porównaj między innymi wskazaną wyżej uchwałę z dnia 26 lutego 1976 r. oraz postanowienie z dnia 15 października 1997 r. III CZ 70/97, OSN 1998/3/45).

Powyższe argumenty zachowują swój walor także na gruncie obecnej regulacji kosztów sądowych w sprawach cywilnych, w której jako zasadę zachowano obowiązek uiszczania należnych opłat na wezwanie sądu, a uiszczanie ich bez wezwania nadal pozostało wyjątkiem, choć niewątpliwie rozszerzono jego zakres podmiotowy i przedmiotowy. Nadal art. 130² § 3 k.p.c., stanowiący w istocie poszerzony podmiotowo i przedmiotowo odpowiednik art. 17 u.k.s.c. z 1967 r., reguluje tylko sytuacje, gdy w chwili wnoszenia środka odwoławczego istnieje obowiązek uiszczenia opłaty. Taki stan rzeczy nie zachodzi, gdy wraz ze środkiem odwoławczym zostaje złożony wniosek o zwolnienie od opłaty, który odsuwa w czasie obowiązek uiszczenia tej opłaty. Art. 130² § 3 k.p.c. nie może być zatem do takiej sytuacji stosowany wprost, jako jej nieobejmujący, a jako przepis wyjątkowy nie może być także stosowany w tym wypadku przy wykorzystaniu jego wykładni rozszerzającej. Nie można zatem wywodzić z tego przepisu obowiązku adwokata i radcy prawnego do uiszczenia bez wezwania sądu opłaty od środka zaskarżenia wniesionego wraz z wnioskiem o zwolnienie od opłat, po prawomocnym oddaleniu tego wniosku. Przeciwno takiej wykładni przemawia także to, że niewiadomo w jakim terminie od doręczenia mu odpisu prawomocnego orzeczenia o odmowie zwolnienia od kosztów, adwokat i radca prawny miałby obowiązek uiścić opłaty, ustawa bowiem nie przewidując takiej sytuacji, nie określa też żadnego terminu. Przyjęcie terminu tygodniowego lub jakiegokolwiek innego byłoby zupełnie dowolne, a zatem nie tylko sam obowiązek fiskalny lecz również termin jego wykonania zostałyby określone bez wyraźnej podstawy prawnej. Jest to niedopuszczalne w sytuacji, gdy skutkiem przyjęcia takiej wykładni omawianego przepisu byłaby bardzo surowa sankcja w postaci odrzucenia środka odwoławczego. Taka sankcja musi wynikać z wyraźnego przepisu, nie może być wyprowadzana jako wynik rozszerzających zabiegów interpretacyjnych ani domniemań, których nie można stosować jeżeli prowadzą do ograniczenia albo wyłączenia praw procesowych stron bez wyraźnej podstawy prawnej.

Z tych względów należy uznać, że w razie prawomocnego oddalenia zawartego w środku odwoławczym wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych,

przewodniczący działając na podstawie art. 130 § 1 k.p.c., wzywa do uiszczenia opłaty należnej od tego środka, co dotyczy także środków odwoławczych wniesionych przez adwokata i radcę prawnego.

Dlatego zażalenie należało uznać za uzasadnione i w jego wyniku uchylić zaskarżone postanowienie jako bezpodstawne (art. 398¹⁶ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.), pozostawiając Sądowi Apelacyjnemu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 108 § 1 k.p.c.).